Број 181. У Новом Саду, у четвртак 17. августа 1900. Год. XXXV.

„Застава“ излази: сваки дан осим понедељника и дана за свецем

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Стање нашег народа и један неуместан предлог.

А 170. броју »Заставе« написао је један од башахидских учитеља чланак под натписом »Како да одржимо школе?« у коме је изнео на јавну расправу предлог, који је прошле године поднео будимском епископу Лукијану »као вишегодишњи учитељ срп. нар. школе познавајући како материјалне околности, тако и моралну свест српскога народа у Барањи«. Даље вели писац »да би народ српски целе епархије, врло лаким, неосетним начином могао обезбедити егзистенцију својим школама за сва будућа времена« Напослетку се писац радује, што је епископ Лукијан послао његов предлог окружницом свима свештеницима и учитељима целе епархије на изјашњење, и каже да је **„тај корак господина епископа родољубив“** (ја сам подвукао) а да је некоректно од оних свештеника и учитеља, који су се о том предлогу »негативно« изразили, као да су бајаги »гледали на ту околност од куда и од кога је тај предлог потекао.« Сам пак предлог у овоме се састоји: у целој будимској епархији има данас још 18 хиљада прав. срп. душа. Узмимо да од тога броја отпада 4000 на худу сиротињу и одроде, остаје 14 000. Од тих су 4000 рецимо материјално богатији и од њих свака душа нека **даде недељно 5 нов.** то је годишње 10.400 фор. Оних 10.000 **нека даду недељно само по 1 нов.** то би годишње изнело 5200 фор. Храмови **нека дају недељно по 20 нов.** и т. д На тај начин је прекрасно изведено — на папиру — како би се и школе потпомагале и за 10 година основао фонд од 100.000 форината — готових новаца!!!

На ово писаније не бисмо се ни осврнули, да није уредник »Заставе« под звездицом приметио: »Пуштамо овај чланак у лист, што би волели да изазове расправљање у овој важној ствари.«

Цео овај предлог је неуместан, јер је то рачун без бирташа и они свештеници и учитељи, који су се о њему неповољно изразили, показали су да врло добро познају народ и његове материјалне околности, много боље него предлагач, који се позива на своје вишегодишње учитељевање, а корак епископа Лукијана, не да није родољубив — како му је тај придев предлагач онако јефтино пришио — него је неродољубив и за осуду.

Материјално стање нашега народа тако је жалосно, да жалосније већ не може бити и ми не смемо ни у најкритичнијим стварима апеловати на народ, ако се новаца тиче, а ако само још мало овако устраје, бога ми — ни на његову моралну свест — на коју се предлагач узда. Не само да је од поседа већину изгубио, него и оно, што има још у рукама, плива у дугу. Ето Башахид у којој предлагач учитељује, баш је једна од имућних српских општина, а и бројно међу првима, па бисмо врло благодарни били предлагачу, ако би нам навео **макар само петоро њих,** који ни су дужни по разним касама и банкама. Моји сељани н. пр. плаћају годишње осам хиљада форината — камате! За толико ја знам, а где су они буџаци, у које се завлаче, а где им и душу цеде?!

Ово изгледа врло мало и неосетно 5 новчића недељно од једне душе, ал' кад се метне на рачун, онда је немогуће. У свакој кући нека је просечно само четир душе, то би на ту породицу дошло годишње 10 ф. 80 н. значи да би једна породица од четир душе са 15—25 јутара земље давала годишње припомоћи школи 10 ф. 80 н. и то не би било много — на папиру! Но хајде да рачунамо: једна породица са четир душе и по сесије земље плаћа код мене н. пр. 120—130 ф. годишње порције, општинског трошка, водоплавне пристојбе, зајам од прошлих година, друмарину и т. д. Сад додајте томе: парохијал и школски прирез, који је код мене 39 н. за порезном форинтом, даље: пољске чуваре, попашу, берберина, чикоша, кравара, свињара, црквењака и т. д. па изволите срачунати, колико томе газди остаје од његове земље, кад је чист, а колико ако је дужан па и камату плаћа, па онда ће те видети, да је за њега десет форината читав капитал. То је код средњих газда а како је тек код оних још с мање земље?! Ратар се не боји никога, докле год има хлеба до новога, ал' је код велике већине ђаво што већ од ускрса а врло много њих већ од божића купују брашно — на веру!

Истина: наши се средњи и сиромашнији људи испомажу киријањем и радњом на поле и из трећег, али је то врло мала и врло крвава заслуга.

Кирије су ретке, а и јефтине, но опет падне нешто — нешто преко године.

Са наполичарењем овако стоји — бар у целом Банату, који је сав у рукама спахинским или управо чивутским. Спахије не дају жито сејати на поле, но једино кукуруз. За жито дају тек где који мали поседници: попови, учитељи, званичници, трговци и друге капутлије. Ту обично наполичар даде семе, уради све, и дигне на таван, и кад газда прода, носи трговцу у магазин; осим тога служи газду с колима где год му треба Али има много места, где наполичар и половину порције плаћа, а још више, где од ланца плаћа по 2—3 форинта газди! И то се зове на поле!

А ево како спахије дају за кукуруз: Узмеш 4 ланца на поле — два твоја, два газдина. Урадиш, окопаш, обереш, поделиш, однесеш спахији где жели, а твоје стојиту на њиви, док спахији не увезеш кукурузовину, два пара копунова, 20 литри пасуља, 20 метала од сирка и пет мерова песка и сва 4 ланца узугариш!!! А кад урадиш све то, онда носиш твоје кући — често и после више недеља, ако се за то време окиша — па кад те спахија позове, мораш доћи четир дана да одрадиш! Ето то је — на поле!

Од таких тражи предлагач десет-дванајст форината годишње помоћи!

Ко добро познаје стање наших ратара и његов труд, док до крајцаре дође, не ће му бити чудо, што наш ратар често по читав сат и сат и по пешачи с торбом у варош да за два фор. пазари соли, паприке, петролеума и других ситница јер је у вароши јефтиније.

Да видимо како живе они, од којих предлагач тражи један новчић недељно по души или 2 ф. 14 н. годишње.

Ти иду у рис, на надницу машину.

Данас се овако из риса ради: Газда даде рисару на једну косу три вике (60—62 kgr.) жита, четир киле сланине, четир литре ракије, четир киле соли — све је то најгоре врсте. Обично се даје по шест ланаца на једну косу и кад рисар то уради, онда је сваки четрнајсти крст његов. Рисар је дужан сам своје оврћи т. ј. плати 20 нов. од крстине и сву плеву да оном ко му оврше, а од онога што му остане, ако нема у кући руководачицу, плати и њој 6—8 форината и храни је за цело време. И, кад је лепо време и кад је жито често и родно — Боже помози; али кад се окиша, па кад је жито ретко и неродно, онда и жандари имају посла, па богме се и крв пролије јер газда неће да попусти, а радници не ће да раде.

Кад пређе време риса, онда — на машину у вршај. Каква је ту заслуга, ево примера: пре неколико дана добовао је кроз нашу општину добош, да један Чивутин позива раднике на машину да вршу у надницу! мушки добијају једну форинту, а женске 60 нч. Ради се од

ПОДЛИСТАК

НА НЕЗГОДНОМ МЕСТУ.

Није ништа необично да се мати са седам кћери удвара младим људима, који имају добар положај и да том приликом чини гомилу погрешака. Бива то и иначе, да ми људи грешни, на овој божјој планети, често изменимо добро с рђавим и не погодимо увек оно што треба

Познајем једног сеоског учитеља, ваљана и бесприкорна човека у свему, који се одевао врло просто и сиромашно, а ни у лицу му ниси могао прочитати, да је човек од науке. Он је радо излазио на месну железничку станицу, да види возове и путнике што дођу, па се више пута непријатно осећао, кад су му млади трговачки путници пружали путничку торбу и позивали га, да им однесе неке ствари до великог трговца Шателеса.

У некој варошици живео је трговачки агенат, који је био потпуно ћелав, а познавао сам га за човека добродушна и врло слабо јетка Али је умео жестоко да плане, кад когод у кавани хоће да зовне келнера, па место у сто, а он се забуни, па га куцне прстом по ћелавој глави.

Ових дана дошао је у кавану неки млад књижевник седе до мене и рече ми:

— Држим, да још ниси читао моје најновије књижевно дело. Ако ћеш ме послушати, немој га ни читати, јер ће ми оно у твојим очима обалити углед. Дело ми је постало у неповољним приликама и није ми испало за руком онако, као што сам ја желео да буде!

— Кад ти то сам желиш, рекох му, онда ти могу рећи, да сам ја овако нешто већ чуо и да због тога нисам био тако љубопитљив, да дело читам. Него сам ја јуче рекао некима, који су седели и оштро критиковали дело: Будите уверени, да је писац тога дела, који имаде много естетичког осећаја и сам начисто, да му дело нема вредности.

Мислите ли, да му је то право било, што сам га бранио? Боже сачувај! Окрете се од мене, не рече ми ни речи и оде, па ни данас ме више не поздравља на улици.

Особито су недоследне женскиње. Ја познајем једног врло смерног младића, који је заволео нећаку неке удовице, а становала је у кући њезине тетке. Он је штудирао слабе стране старе тетке и гледао је ма на који начин, да јој се улаже. Дивио се њеној малој руци, и кад је опазио, да она воли све што је живо око ње, почео је да јој показује, како га занимају њезине златне рибице и почео је хранити њезина папагаја. И кад је он држао, да је дошао до цели, загрлио је од радости напољу собарицу. Али од тога дана нису госпођа и госпођица никад код куће биле, кад им је младић дошао у посету.

Прошле године забунио се неки врло вешт и женијалан глумац у нашу варошицу и играо је као гост у позоришту. Он је вешто играо, а била то љубавничка улога, била карактерна или трагична, увек с пуно душевна напора. А био је малне шездесет и четири године.

Ми му у почаст приредимо пријатељско вече Свако је имао за вечеру кечигу са сосом и чашу и по шампањца, а већ других јела било је ваздан, па и ћурчија печења. Све је то било весело, задовољно, одушевљено, и један од најугледнијих људи држаће му свечани говор Али тек што је почео наш најугледнији говорник да говори о »врло поштованом ветерану, којега ми славимо из срца и душе као вештака«, али се његово лице набрало и изгледао је преплашен као човек, коме је жену и децу прегазила коњска железница И кад је он са неколико речи захвалио, није захвалио на кечиги и на шампањцу и оном красном јелу, него је особито захвалио на оном изразу »ветерана«. Њему је баш мило, што је у њихову граду прекорачио границу и ступио у ветеране Тај му је назив напомена, да у будуће не иде у оваке миле, мање вароши, где се човек мора уморити,

три сата ујутру до девет у вече т. ј. за 60 нч. односно за једну форинту осамнајст сати!!! Па каквог тешког, опасног и шкодљивог по здравље рада!

Кад и то пређе, онда седи код куће и чекај да те когод позове у надницу за 25—30 новчића.

И од тих мученика ми тражихо помоћ, да нам **они** очувају школе!!

Хвалимо Бога, што и толико приносе, колико сад. У Станчеву је школски прирез 105 словом једну стотину пет новчића на једну порезну форинту! У Црној Бари је пре неколико година био школски прирез 50 форината од сесије и 5 фор. од брачног пара, — па ако то није доста онда не знам шта је. Метнимо им још на душу 1—5 нч. т. ј. 9—12 форинти годишње на грбачу, на припомоћ, где смо отишли?

Нека се нико не вара, да се тај разрез лако прикупи Знају то попови, а још боље учитељи, како то иде, кад по више месеци не виде крајцаре од оне худе плаће. Имају ту и егзекутори муке, док истерају. Ни једну крајцару не даје наш народ тако с благословом, као кад попи даје, особито још за венчање и водицу, па кад му попа свети водицу и он мора да моли, да га причека за 20 нч. док не прода штогод или — док се не отвори мало радње, онда знај, да баш нема! а то бива и све више бива и код мало бољих, где се ни не надаш.

Данас ми немамо газда, јер оно што имамо, можемо на прсте избројити, а ови други су привидне газде, који се тезмају, пливају; данас имамо средњих домаћина, који се тешко одржавају и сиротиње, која се тавори од дан до дан. Где су чувене наше диштриктске газде, које су онако одушевљено, бурно и богато дочекивали наше прваке, где су те газде, који су у сваком родољубивом послу били први, и први буђелар вадили, кад је требало на народну цел дати?! Једни седе на развалинама својима, а други одавно тражи срећу око Ниша, Александровца и Обреновца! Та данас Банаћани и Бачвани, који су хранили целу Угарску белим хлебом, тестере по Србији дрва вуку воду, чисте улице и друге послове раде — бегају, јер им понос неда, да то код куће раде, они, поносни ратари, горди што су — паори!

Тако је у Банату и Бачкој, а зацело да није боља, ако није горе и у Барањи.

Предлагач се узда у моралну свест нашега народа Врло слабо уздање Ко материјално пада и пропада тај ни морално не цвета. То је тако једно с другим скопчано да су праве беле вране материјалне пропалице — у простом и средње интелигентном делу — које морално чврсто стоје и до краја се одрже. Ко се бори с бедом, томе није ни до чега; коме гори кућа, не иде да брани и чува школу; коме треба хлеба, тај не дели.

Ко зна, колико наш народ у Банату и у Бачкој попије отроване прављене чивутске ракије, мора с ужасом одскочити од помисли шта ће до краја с нама бити! Ко није видео, тај нема ни појма о томе. У сватовима на свечари, на дући — ту се ракија винском чашом пије по дан и ноћ, а у бирту није ништа необично кад који попије 10, 12. па и 17 деци ракије за једно до подне или једну ноћ. Више људи има у ојој општини, који по литре ракије на душек испију!*)

Није то тако увек било. Још пре двадесет година трошило се пиво у нас, као данас ракија. Јефтино пиво ечанско, бечејско, врањевачко, бечкеречко 5 нов. чаша, па како је било новаца, пило се много Вина је било у газда а где није било за 2—3 фор. аков — па ето вина. Ракију су сами од хране пекли, па се нису ни толико опијали ни тровали, — а кад је било у газде, било је и у радника, па га није желео. Ракија се најмање пила све до скора. Ко ради, мора по мало пити, од тога ме нико неће разуверити. Чисто лакше ради кад се мало напоји. Данас све поскупило, нема новаца, па и газда и радин заједно у бирту пију отровану ракију, јер је — јефтинија а позната је ствар, да се на ракију човек најбрже навикне и није права пијаница, ко не пије ракију. Е па корак по корак, дошли смо дотле да ракија прелази као у неко наследство с оца на сина. С ракијом помало и други пороци, с немаштином равнодушност према свему племенитом, што нас је увек одушевљавало. Још пре 20 година био сам сведоком, кад су наше газде ратари јуришали на избору на хусаре, кад су их хтели задржати, а данас се тек зачудиш кога видиш на паприкашу! Данас чивутске касе бирају, а газде су у каси: зажмури па иде, куд га поведу, као медвед за циганом. Ни Назарена није било, док је народу добро било.

Данас је прва и најсветија дужност свакога искреног родољуба, да све силе, моћ, знање и умеће употреби на то, да се материјално стање нашега народа подигне. То је тешко и споро, али нити је немогуће нити касно. Тек кад то постигнемо, онда можемо, па и права имамо, апелирати на народ, његову материјалну помоћ и моралну свест, а донде — не!

А сад још једну о том »родољубивом« кораку епископа Лукијана — како оно предлагач рече.

Код нас се родољубље врло јефтино добија; често пута и једном јединим здравицом у напитом стању. Тако је и владика Лукијан баш онда том титулом почашћен, кад је на паришком банкету онако неродољубиво одбијао од себе напиту му здравицу. Да је он имао труни родољубља, не би смео говорити у Паризу, нити овај неумесни предлог на изјашњење слати, него би се обратио на епископат и министра, па би они то лако могли дати, да хоће.

То би било родољубиво, а не апелирати на помоћ беднога народа, који баш сам треба много и брзе помоћи.

Завршујући ово неколико редака морам похвалити племениту намеру г. предлагача: како је знао и мислио, да ће бити добро, тако је и предлагао. Он је почео, а ко уме боље нека дочне. Tamen est laudanda voluntas.

Дишкрећанин

*) Како се ово слаже с немањем? — Пр. уред. „Заставе“.

него да се ограничи на публику главнога града »Ветеран« је своју чашу искапио, али се уједно заверио, да је сад и први и последњи пут изговорио оваку захвалну здравицу. Бар он не ће дати повода, да до ње дође!

Но, колико пута не испадне човеку за руком оно, што је држао као у воску да ће бити. О том се уверавају и они, који су иначе јаке, силовите моћи. На пример, први краљ после Косова није маленкост у једној земљи. Што он хоће, то се само ствара. А што не иде само од себе, он дотера бајунетима. Кад хоће да пусти крв народу и да му убија дух, створи зајечарску буну, Чебипчеву аферу, па иванданског атентат. Сврши »једно велико дело«, па се мало прошета по Јевропи и лови јаребице, па ево га опет у његову »дедовину«, да продужи и довршује велика дела, док је још у снази. И све то на миру прође, и он се онда хвали, како је његов народ трпељив као нека животиња; можеш је с обадве стране цагати у ребра, она само вуче и трпи. И у народу кипи, али опет ћути и трпи и сталожи се, но ипак дође време, кад се мора да узбуни његова рођена крв, а наш »витешки« господар купи траље и увиђа, да се оно, што је држао као у воску, истопило.

Но то, што увиђа Петар, не увиђа Павао. Имамо ми јунака, који се не плаши сваког ветра. Кажу му, да је ово и оно, и да је свашта. и да је оног покрао, оног преварио, оног закинуо и оштетио и бадава је све то, јер он то — не дознаје. И напослетку хоће да изађе, да немамо већег добротвора од њега. Он пали сваком свећу, разуме се највећу ђаволу. Па ако се восак и истопи, он доливa уља где треба, да му жижак не утрне, као што му нога трне у журби, да побере кукурузе и све на гомилу згрне. Он се, чова, укожио, па му не смета сваки поветарац. А ако узможе само још који дан право ходати док не догоре она ђаволска свећа, пожуриће се да начини још који криви рукав на народној Дрини. Укопао се иначе, да утера у лаж оне, што држе, да се на стропотном путу мора пасти. Међутим сваки дан се уверава, да на незгодној столици седи. Љуљне се на једну страну, опече руке овде, угризе се за језик онде. Али главно је у том, да не сме погледати са своје висине доле, јер га хвата несвестица. И предвиђа му се, да ће се једнога дана уверити: Што је на већој висини, тим ће боље пасти.

По А. Хеденстјерни прерадио

Р. Н.

О стању у Србији.

Добили смо од једног пријатеља ове редове:

После дужег времена дођох у Београд. На станици ме нису претресали као лане, него ме мирно пропустише и по томе опазих, да је настао други „курс“. Са станице одох право једном познанику, који је сада у високој служби и који је у положају, да ме обавести о садашњим приликама. После обичног поздрава замолих га да ми каже: Како он мисли о данашњем стању у Србији? На ово питање, описао ми је ситуацију овако:

„Ми се данас налазимо у стању очекивања. Једни чекају раскраља Милана, други краљицу Наталију, трећи опет помиловање још не помилованих, невино осуђених радикала, четврти успоставу устава од 1888. год., а пети распуштање ове скупштине и одређење нових избора. Не знам како ће бити са помиловањем, али од свега онога другога неће ништа бити. Нити ће се ускоро вратити раскраљ Милан. нити краљица Наталија, нити ће се успоставити устав од 1888. године, нити ће се ова скупштина распустити. Садашња влада ће да ради са овом скупштином, а за већину не треба да се брине, јер је ова скупштина тако и састављена, да свакој влади даје потребну већину. На пролеће, кад овој скупштини изиђе време, биће одређени нови избори, па ће се милостиво допустити, да једна трећина радикалних посланика уђе у скупштину. (То значи, избори ће тећи онако, како се нареди.) Радикали треба да су мирни и да чекају то време, па ако као опозиција буду умерени и силом свеци, онда се неће ни на њих заборавити.“

Као што видите, о народном праву и уставности се и не говори. Ја се пожурих да Вам ово неколико редака напишем, да знате, како се мисли о данашњој ситуацији у високим београдским политичким круговима.

Земун, на пророка Михеја 1900. г.

Гамбета

„Универзитетска солидарност“.

Париз, 12. августа.

Мисао о сједињењу у једну велику целину различних великошколских дружина, која имају циљ узајамно помагање, давно је већ саврела међу руским студентима. Овога пута после дугих отпора, по предлогу последњих образовала се дружина „Универзитетска солидарност“, која обухвата све студенте који се уче у Паризу (иностранце као и Французе).

„Универзитетска солидарност“ ни најмање не смета автономији постојећих студентских друштава (руских, јерменских, пољских, српских француских и т. д.) одликује се од последњих тиме, јер ставља себи у задатак, помагати активним члановима не новчано, него набављањем рада, који спада у кругњихове струке. (Превода, компилација, лекција, реферата, прецртавања планова и цртежа места приватних секретара и т. д.)

„Универзитетска солидарност“ умеће бити корисна и публици, која жели да се упозна са изложбом и Паризом, а која не зна француског језика. У истој дружини биће основана и „канцеларија извештавања“ где се за малу цену могу добити сва писмена извешћа. Адреса је: Sekretariat de la Solidarité Universités Lavantes 28. rue Serpente. Покретачи „Универзитетске солидарности“ мислили су, да таква дружина одговара насушној потреби не само за то, што друге дружине (руске, пољске, јерменске, бугарске и др.) нису у стању у довољној мери помагати својим сиромашним друговима, и што нова дружина постизава ту исту циљ, згоднијим средствима (јер сваки члан добија оно, што је он зарадио.) Неће бити излишно напоменути, да ће „Универзитетска солидарност“ задовољити интересовање Француза према разним иностраним делима у свима врстама науке. „Универзитетска солидарност“ има чланова који припадају свима школама (медицинској, фармацетичкој, правничкој, шко-

ли вештина и др.) и разним народностима (руској, француској, турској, талијанској, српској, хрватској, бугарској, ческој, пољској и др.) умеће узети на себе информацију у сваком послу.

Нема сумње да ће од такве дружине, бити велике користи и зато смо рачунали да је врло потребно обратити пажњу и српских кругова на ово друштво. Да кажемо и то, да у „Универзитетској солидарности“ учествују и наши професори, који приступише томе друштву, или као чланови оснивачи, или чланови почасни, жртвују за опстанак дружине суму од 10—15 франака годишње. Да назовемо само неке: Професора Бруардеља Корнила, Подзи, Гаријела, Шварца, Блоншара, Франсуа Франка, Лаборда, Шафара, К. Рише и др. По мишљењу свију оних, који су пружили руку „Универзитетској солидарности“ (која је узгред буди речено дозвољена префектом париске полиције) тај скок студентске младежи заслужује потпоре не само ради самих студената, но ради те научне користи, коју она може показати у разним гранама а нарочито с погледом на олакшавање научних одчошаја.

Д. Флам.

Нови Сад, 16. августа.

Православни народно-црквени сабор. Да се не би бунили, одма бележимо, да ово није српски него румунски сабор Митрополитски орган „Телеграфул Орган“ јавља, да је сазвата румунска митрополитска конзисторија, да свршује редовне послове своје и да припреми предлоге за православни народно-црквени конгрес, који ће се састати 3. септембра о. г. Православни Румуни су у своје време уредили своју автономију, а у том су им много помогли њихови првосвештеници. Код нас стоји ствар сасвим противно, па ни данас не можемо да дођемо до сабора због патријарха Георгија и саборског одбора.

Нови Сад, 16 августа

Зграда српске велике гимназије новосадске довршена је и у њој ће почети ово дана предавања.

Међутим централни кредитни завод, који је зидао гимназију, није још обавио предају. Централни кредитни завод позвао беше патронат, да изашље изасланика, који би учествовао при прегледању колаудирању зграде, у среду, 16 августа. Исти такав позив добила је и новосадска српска православна црквена општина, а уз то и позив да изабере личности, којима би централа коначно предала гимназијску зграду, јер та зграда треба да пређе у власништво срп. правосл. црква. општине новосадске.

Међутим је ствар предаје запела. Патронат је решио прошле недеље, да му централа пошље најпре све планове, списе и рачуне, па ће он у свом делокругу предузети колаудацију.

Одбор новосадске црквене општине решио је опет у понедељак, да се при предаји гимназијске зграде не може обићи врховна, патронатска власт гимназије. И све дотле, док патронат као врховна власт не изјави, да је зграда потпуно у реду и да одговара свима прописима, дотле срп. православна црквено-школска општина новосадска не може конечно примити зграду. Иначе би после новосадска општина могла због те зграде да дође у сукоб с патронатом.

За сад саопштавамо оволико, а проговорићемо још опширније о том питању.

Политички преглед.

Сукоб између Румуније и Бугарске. Званична Румунија одговорила је на бугарску ноту због убистава, што их врши бугарски револуционарни комитет за Македонију. Румунија узима на знање, што је Бугарска спремна, да судски прогони Бугаре нападаче. У одговору се најжешће одбија тврдња, да атентатор на Румуна Карадова у Софији, није то недело извршио подстрекавањем бугарског комитета, него тобож из личне освете. Румунија тражи, да се одма предузму судске мере. Међутим Бугарска хоће да се брани јавчим мишљењем које исповеда, да је програм македонског комитета непријатељство према свима суседима, па и према Бугарској, који иду за тим да се Македонија анектира или подели. Комитет хоће верност султану и да се изведу реформе у Македонији, било мирним путем, било револуцијом.

Рат између Кине и удружених сила.

Сада се испоставило, да заузећем Пекинга рат још није ни изблизу свршен. Између Тијенчина и Пекинга воде се још непрестано крваве борбе, а у самој непосредној близини Тијенчина, појављују се све нове и нове чете кинеских бораца. То се све понавља и у околини Пекинга. Како најновије вести јављају, царица удовица се доиста спасла, са царом, царским двором, владом и принцом Туаном.

Ко је иоле пажљивије пратио вести са бојишта, том је морало нешто пасти у очи И саме удружене силе признају, да се Кинези упорно боре, да се умеју вешто и добро да ушанче, па ипак за то шака удружених војника напада десет и двадесет пута јачег непријатеља. Напада га у његову утврђену положају, непријатељ се упорно бори, па при свем том, од удружених војника не гине скоро нико, а Кинези падају стотинама. Ово се даје само разумети да Кинези, или бар већи део њихове војске има врло рђаво оружје. Има оружје, које не може далеко да носи и Кинез макар да добро гађа, слабо погађа. То зна удружена војска, и она се бори из даљине, из које јој пушчане кугле Кинеза не могу наудити. Отуда је то, да савезници скоро немају никаквих губитака, а губитци Кинеза су огромни.

Најновије вести гласе:

Лондон. Генерал Довард јавља из Тијенчина: Са 1000 војника напао сам јуче југо-западно једно кинеско одељење. После жестоке борбе од два сата разбио сам непријатеља, од којих је 300 пало а 60 је заробљено. До 800 Кинеза спасло се према југу, но много већи део према западу, где треба да се налази јака кинеска војска. Губитци наши износе 8 рањених.

Лондон. Из Пекинга јављају: Одавде иду извиднице на све стране и како јављају, оружани Кинези пљачкају и на југу и на западу. Четир миља југо-западно откривена је добро ушанчена непријатељска војска. Мисли се, да на челу ове војске стоје најбоље кинеске вође.

Рат између Енглеске и Транзвала

Код Маладодорпа очекује се одлучна борба. Тамо се утврдили 8000 Бура, а према њима стоје 30.000 Енглеза под генералом Робертсом. Бури имају јако утврђен положај, но сва је прилика, да ће се у одлучном часу повући и не ће хтети да се овом борбом донесе неко решење. Од како су Бури отпочели т. зв. мали рат, они су постигли врло лепе успехе. Па и сад ће без сумње генерал Бота, повући своје чете према Лиденбургу и Белфасту, чим види, да не може одолети далеко надмоћнијем непријатељу. Предео око Лиденбурга врло је погодан за рат у малом, и Енглези ће се љуто искрвавити, а опет не ће постићи да брзо учине краја рату.

Међу тим, све кад би војска Ботина код Маладодорпа била и потучена, то још не би значило да је свршено са борбом. Бота би се са остатцима своје војске повукао према Лиденбургу, код Рустенбурга је Делареј у Ораншкој Девет, а у северном Наталу онај незнани бурски вођа, који је на Ингагагу сместио „Дугачког Тома“ и њиме разрушио ћуприју код Халтлингшпруита. На четир разне стране воде Бури борбу, а генерал Робертс није кадар да на све те четир стране пошље довољан број војске а да своју главну силу не ослаби. Каквим се пак успехом боре Бури, то је неуморан бурски генерал Девет најбоље доказао и својим јунаштвом и својом вештином задивио цео свет. И нема сумње да ће се Робертс морати упети из петиних жила, да Девета што пре изгони из Оранжа, јер му је овај тамо доиста врло опасан.

Сви листови пишу о томе што је руски цар примио транзвалског посланика др. Лида. И ако се незна шта је цар говорио са др. Лидом, то се ипак у самој овој аудијенцији види велико пријатељство руског цара према храбром бурском народу. Шта више мисли се, да ће цар интервенисати за часни мир по малени ал храбар народ бурски.

Најновије вести са бојишта гласе:

Лондон. Лорд Робертс јавља, да је између Белфаста и Лиденбурга дошло већ до крваве борбе. Бури се храбро одупиру продирању Булера и Поликарева. Непријатељски топови су на врло згодном положају. Три топа су им налик на „дугачког Тома“ а имају још и других топова. Жестока борба трајала је све до мрака. Булер се нада да његови губитци не износе више од 40 момака. Бури су решили чврсто да се овде одлучно одупру а имају и многе топове. Предео је неподесан и као створен за бурску ратну тактику. Енглези тешко да ће моћи своју коњицу употребити.

Лондон. Из Пиетермарицбурга јављају: Једно одељење Бура отело је јуче у рудницима код Ингагаге 100 фунти динамита.

Петроград. Бурско изасланство отпутовало је јуче одавде.

Вести из места и са стране.

Са славе св. Успенске цркве. Јуче на Велику Госпојину славила је овдашња св. Успенска црква. Свечану службу одслужио је њен парох г. Вељко Миросављевић и сходним говором поздравио многобројно сакупљени народ. После подне је било вечерње, а после овога осветио је г. Миросављевић икону у великој и пространој шатри. Под самом шатром било је врло много народа, ту су падале лепе здравице, веселе песме и добри прилози. Пространа порта св. Успенске цркве беше препуна младежи, која је весело расплела по свој порти српско коло. Забава је трајала све до у вече, кад се омладина кући разишла. Слављу је кумовао овдашњи трговац Никола Димовић млађи. Овогодишња слава испала је исто тако лепо и свечано, као и досадање славе ове цркве.

20.000 динара! „М. Журнал“ пише: „Изгледаће многима можда невероватно, али је, на жалост сушта истина, да је др. Владан плаћао Пери Тодоровићу 20.000 динара годишње, да га у својим „Малим Новинама“ препоручује као одлична патриоту и мудра државника. Г. Пера је, кроз све време Владанове управе, ревносно вршио своју дужност, а др. Владан је још ревносније плаћао овога свог Арапина међу представницима јавне речи. И ко зна, докле би се државна каса пљачкала са ових 20.000 динара годишње, да није било краља Александра, који је једним снажним ударцем пресекао оно грдно зло, којим је др. Владан са својим компањонима претио да удави Србију“.

Четрдесетгодишњица кнеза Николе. Како јављају са Цетиња, кнез Никола је приликом четрдесетгодишњице свога владања примио многе честитке, па између осталога стигао је и талијански генерал Педоти, који је дошао као нарочити изасланик талијанског краља и краљице, да поздрави кнеза. Приликом ове честитке саопштава краљ кнезу своје ступање на престо талијански и донео је наследнику престола, Данилу орден. Кнез се с породицом бави у Никшићу, где га је ово талијанско посланство походило.

Попис народа. Познато је, да се попис народа извршује код нас сваких десет година. Ове године 31. децембра навршује се десет година од последњег пописа, па ће се тога дана спровести нов попис. У средишном статистичком звању у Будимпешти извршене су припреме за то, и особље је због многих послова умножено. За који дан биће готове листе с питањима, која се стављају сваком грађанину при упису. Они, који управљају овим најновијим пописом народа, држимо, не ће заборавити, да са свима онима који говоре мађарски, умноже број „јединственог племена у Угарској“, те да их буде много бар на папиру.

Опомена. За време последњих 6 недеља, стигло је из Угарске само на бечкој средишњој пошти 35.260 карти дописница, на које не беше прилепљено довољно марака, те су људи, на које беху упућене те карте, морали да плате глобу. Карта дописница не иде више у Аустрију са марком од 2 новчића, (4 филера) него са марком од 5 филера. Овом приликом напомињемо, да на карту дописницу која иде у Аустрију, Босну, Херцеговину, Немачку, Србију и Црну Гору, треба прилепити марку од 5 потура, а на писмо 10 потура. За све остале стране државе треба прилепити на карти дописници марку од 10 потура, а на писму марку од 25 потура.

Енглеска безобзирност у Транзвалу. Чим су Енглези заузели Јоханесбург, одмах су протерали све странце, који нису Енглези. Као што је познато, Енглези су тврдили, да воде с Бурима рат у име човечности, јер хоће у Транзвалу да извојују право и за оне, који нису Бури. И сад се показало, да Енглезима није стало било до човечности, већ до тога, да тамо угњезде своје суплеменике. Кад су протерали све странце из Јоханесбурга, протерали су и многе Далматинце, 59 на броју. Има међу њима и таквих, који живе у Јоханесбургу по 10 и 20 година. Ти су се људи вратили и дошли у Беч где су се тужили министру Голуховском. Познато је, да је министар Голуховски помагао Енглеску, јер је допустио да они купују коње по Аустро-Угарској и иначе им био наклоњен. Сад је дошло енглеско: — хвала!

Изгнаници из Транзвала. Ових дана стигоше у Беч 56 особа угарских поданика, које је влада у Јоханесбургу прогнала. Ови људи приповедају, да су Енглези, чим су ушли у Јоханесбург, одма предузели притисак на странце. Власти су издале наредбе, да се странци из рудокопа отпусте и протерају. Наредба је одма извршена, тако, да ови људи нису имали времена ни своје најпотребније ствари собом понети. Њих су натоварили на лађу и послали у Европу. Лађом су стигли у Лондон, а ту је добио сваки путник по фунту стерлинга, да може доспети до Бечa. Ови изгнаници намеравају да поднесу тужбу министру спољашњих послова због овак поступка с њима. Власт у Бечу сместила је ове људе у једну школу. Они су без икаквих средстава за живот. Министарство спољашњих послова затражило је од конзулата у Јоханесбургу, да њихове ствари издаду и пошљу у Беч. Како јављају из Бечa, изгнаници су отпутовали из Бечa у Трст, одакле ће својим кућама. У Бечу су добили путни трошак од власти. — И тако што сме да чини једна Енглеска!

Коме се даје стипендија? Добијамо ове редове: Поред многих сиротих ђака, добио је Георгијевом вољом стипендију син карловачког проте Јеремића, који осим сталне плате и прихода има преко 100 јутара ораће земље. Ми смо радознали, ко је проти издао сведоџбу сиромаштва; или је ваљда његов син добио и без те сведоџбе стипендију. „Зли језици“ говоре, да прота Ј. Јеремић има Георгија у џепу, па је његовом сину морао стипендију да даде. А ко све нема у џепу патрихарха Георгија?!

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 16. августа.

Берлин. Овде је врло велико негодовање, што се влада противи, да се сабор због кинеског рата раније сазове. Установљено је, да ће тај рат до октобра стати Немачку 100 милијуна марака.

Лоренцо Маркез. Код Маладодорпа била је жестока битка. Бури су са великим губитцима сузбијени.

Рим. У Масакавари ухапшен је неки Дергештанд, који је хтео у Рим да путује и краља да убије. Мисли се да је умоболан.

Шангхај. У Анаји стање опасно. Таотај протестовао против искрцавања војске.

Хонконг. Борци црне заставе непрестано нападају насеобине на северној реци, разоравају имање мисионара. У Кантону је мир.

Лондон. По вестима из Белфаста, Бури су још у поседу северних висова. Железничка станица опседнута је и два тешка топа нападају енглеске позиције.

Објава

којом ја ниже потписани приопћујем свима независним и поштеним мусломанима у Херцег Босни да ће мене као члана нашег повјеренства, овдје у Будимпешти замијенити од 1. септембра о. г. Хаџи Салих ага Бичакчић, односно његов заступник Мухамед ef. Салић, који ће све послове нашег овдашњег повјеренства, до конца мјесеца октобра о. г. обављати, као што сам и ја чинио.

С тога умољавам сву браћу, да све што хтједну од сада овоме повјеренству саопћити изравно адресирају на Мухамед ef. Салића, или једноставно овако: „Босанско-Херцеговачком мухамеданском народном повјеренству у Будимпешту“ (»Hotel Metropole« 37/38. II. kat.)

Будимпешта, 27. августа 1900.

Хаџи-Сулејманбег Церић.

†

Јавна захвала.

Свима нашим пријатељима са стране и свом поштованом грађанству, без разлике вере и народности, који се на укоп нашег милог оца

Николе Симоновића Јестратијевог

дошли, најсрдачније захваљујемо. Исто тако захваљујемо нашим пријатељима, који су нам усмено или писмено своје саучешће изразили и тиме нашу тешку жалост у неколико ублажили.

Још једном, свима велика хвала.

Ириг, 12. августа 1900. год.

Нана пл. Рогулићка. **Софија Трумићка.**

429

ОГЛАСИ.

428 1—2

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на упражњено учитељско меето у Бач-Фелдварцу са следећом платом:

1. у име редовне плате 720 круна, за пофторну школу 80 круна, што ће се у месечним ратама из благајне политичне општине примати;
2. у име станарине 200 круна;
3. За огрев свој и школски 100 круна;
4. За чишћење школе 60 круна;
5. За писаћи прибор 21 круна;

У изгледу је, да ће новоизабрани учитељ — приликом поделе општинског пашњака — добити 3—4 јутра земље.

Дужности су законом прописане, осим тога недељом и празником у цркви појати.

Првенство имају који се лично пријаве.

Рок стечају је 10. (23.) Септембра о. г.

Из седнице школског одбора, одржане у Фелдварцу 13. (26.) августа 1900.

Душан Гуцоња. перовођа. **Стеван Кирић,** председник.

Стечај.

Расписује се стечај на овоместној шесторазредној мешовитој срп.-православној школи.

Дужности прописане школском уредбом од 1872. године.

Плата је учитељу 800 круна, за пофторну школу 80 круна, два хвата тврдих дрва или 40 круна, у име паушала 10 круна. Стан са две собе, кујном, шпајзом шталом и великом баштом.

Ако се учитељ буде примио перовођства, има награду од 40 круна.

Искати се могу само оспособљени учитељи, који и испит из мађарског језика имају.

Компетовати могу и учитељице, које су оспособљене.

Рок је стечају 7. септембар.

У Иванди 11. августа 1900.

Милош Благојев, шк. председник.

430 1-2

Стечај.

На упражњено учитељско место I. и II. разреда српске основне мешовите школе у Лалићу овим се расписује стечај.

Плата је учитељу 800 круна, а у име огрева 40 круна; слободан стан са две собе, кухиње јеловника и подрума и врт од 400 □ хвати ван села, а од погреба где позван буде 1 круна. Дужности су прописане школском уредбом.

Добро устројене молбенице имају се упутити потписаном школском одбору најдаље до Мале Госпојине, ког ће се дана и избор обавити.

431 1—3 **Школски одбор.**

ОГЛАС ВАШАРА.

Јесењи годишњи вашар у Голубинци одржаваће се на дне 8., 9. и 10. септембра 1900. по новом календару.

Догон сваковрсне марве дозвољен је.

Општинско поглаварство

У Голубинци 24. августа 1900.

Начелник **Ђ. Малетић,** 423 2—3 Биљежник **Б. Станковић.**

Цел. мед.

Др. Славко Милетић

вратио се с пута у Вршац.

Прима од 8—9 сах. пре и од 2 до 3 сах. по подне у дворској улици, Лазаревићевој кући. 421 1—3

Разрез за месец јули 1·10 динара.

„Друштво за свадбарину доживљење и посмртнину у Паланци за краљевину Србију и ван“, има први разрез за месец јули ове год. у 1·10 динара.

Јавља се свима члановима-цама овога друштва, да сваки који се уписао до 1. августа плати исти разрез што пре, како неби искусио казну члана 15. друшт. правила. При шиљању књижица и тражењу одговора, да пошаљу поштарину, иначе неће управа натраг враћати, ни одговор давати; а тако сви они чланови, који су послали пријаве без таксе или су послали мање од 1. динара, да пошаљу одмах, иначе неће им управа шиљати суду без снабдевене таксе.

425 2-3 **Управа.**

ГВОЖЂАРСКА И ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

МАРКА МАРЦИКИЋА

У СТ. ПАЛАНЦИ (Бачка)

потребује једног спомоћника. 426 2—2

ПОМОДНО-МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

РАДИВОЈЕВИЋА И НИЋИНА

у Турском Бечеју

треба два старија помоћника, изискује се потпуно знање мађарског језика и симпатични продавци. 414 3—3

ГОСТИОНИЦА

на врло згодноме месту, која је на добром гласу, и надалеко позната са својом солидношћу. Прави леп годишњи промет. Продаје се из слободне руке са кућом заједно. Услови су врло повољни. Даља обавештаја даје администрација овога листа. 407 4—4

АПОТЕКАР

СТ. ШТРАСЕР

У КАРЛОВЦИ

треба практиканта за своју апотеку и прима га под повољним условима.

3—3 417

ОГЛАС.

Потписано поглаварство стаања до општег знања, да ће се дана 2. (15.) септембра 1900. у 10 сати пре подне путем писмених понуда у општинској кући у **Каменици продавати род из општинских винограда.**

432 —13 **Општинско поглаварство.**

Хемијски завод краљ. угар. универзитета:

KRISTÁLY.

Планински извор

СВ ЛУКИНОГ КУПАТИЛА

У БУДИМПЕШТИ

јесте ванредно чиста, двоструко-угљено кисела

МИНЕРАЛНА ВОДА.

Добија се у шпецерајским трговинама, гостионицама и рестарацијама на жељ. станицама.

У НОВОМ САДУ:

15—25 324 код г. г.

Стојановића и Радовановића,

шпецерајској и деликатесној трговини

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.